

N:o 137.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 22 maj 1908.
— — — — — Andra Kammaren den — — —

Riksdagens skrifvelse till Konungen, angående rätt att i vissa fall utöfva rösträtt vid riksdagsmannaval genom valsedels insändande till valförrättaren.

(Konstitutionsutskottets utlåtande n:o 2.)

Till Konungen.

Vid innevarande års riksdag har af enskild motionär väckts förslag om rätt att i vissa fall utöfva rösträtt vid riksdagsmannaval genom valsedels insändande till valförrättaren.

Frågan om rätt för valman att i vissa fall deltaga i riksdagsmannaval utan att iakttaga personlig inställelse har vid flera föregående tillfällen varit föremål för Riksdagens pröfning. Första gången förslag i denna riktning förelåg var vid 1902 års riksdag, då samme motionär, som nu upptagit frågan, jämte herr W. T. Lundgren uti en inom Andra Kammaren afgifven motion hemställde, att § 24 riksdagsordningen måtte erhålla enahanda lydelse, som uti den vid innevarande års riksdag väckta motionen föreslagits. Konstitutionsutskottet afstyrkte emellertid enhälligt motionen, och denna blef af båda kamrarna afslagen.

Bih. till Riksd. Prot. 1908. 10 Saml. 1 Afd. 1 Band. 60 Häft. (N:is 137, 138.)

Vid 1903 års riksdag återkom motionären med sitt förslag, hvilket jämväl denna gång blef af konstitutionsutskottet afstyrkt. Mot utskottets hemställan reserverade sig emellertid åtta ledamöter från Andra Kammaren, af hvilka sju ansågo, att utskottet bort med anledning af den väckta motionen hemställa om en skrifvelse till Eders Kungl. Maj:t med anhållan om utredning af, i hvad mån och under hvilka villkor undantag kunde, vid förfall för valberättigad, göras från den i § 24 riksdagsordningen gifna bestämmelsen, att rösträtt ej finge utöfvas af annan valberättigad än den, som vid valtillfälle personligen inställde sig, samt om framläggande för Riksdagen af de förslag, hvartill denna utredning kunde gifva anledning. Vid ärendets behandling inom kamrarna blef emellertid utskottets hemställan af båda kamrarna bifallen.

Vid 1906 års riksdag återupptog motionären sitt förslag i samband med den då föreliggande kungl. propositionen om ändrade bestämmelser rörande valrätten till Andra Kammaren. Konstitutionsutskottet ställde sig denna gång icke principiellt afvisande mot förslaget. Utskottet erkände nämligen, att det ur billighetssynpunkt kunde vara önskvärdt, att åt vissa klasser af valberättigade, hvilka genom sitt yrke eller sin tjänst i regel vore förhindrade att vid riksdagsmannaval iakttaga personlig inställelse, bereddes tillfälle att afgifva sin röst medelst valedels insändande till valförrättaren. Då emellertid ett medgifvande att på detta sätt utöfva valrätt, till följd af uppkommande frågor såväl om anmäldt laga förfalls giltighet som ock, huruvida formerna för röstsedels insändande vore behörigen iakttagna, otvifvelaktigt skulle förorsaka betydande svårigheter vid valen äfvensom leda till ökad antal besvär öfver val, och då utredning icke förebragts, huruvida dessa svårigheter kunde på ett tillfredsställande sätt undanröjas, ansåg sig utskottet icke kunna i det sammanhang, hvori frågan framkommit, tillstyrka en grundlagsändring i den riktning motionären föreslagit. Utskottet hemställde därför, att motionen icke måtte föranleda någon Riksdagens åtgärd. Denna utskottets hemställan blef af Första Kammaren bifallen, under det Andra Kammaren antog förutnämnda, vid utlåtandet fogade reservation, gående ut på en skrifvelse i ämnet till Eders Kungl. Maj:t.

Af det anförda torde framgå, att den hufvudsakliga anledningen till att 1906 års Riksdag underlät att aflåta en skrifvelse till Eders Kungl. Maj:t med begäran om utredning i ämnet var, att Riksdagen under den dåvarande rösträttspolitiska situationen icke ville bifalla sådana förslag, hvarigenom rösträttsfrågan kunde ytterligare kompliceras. I öfverensstämmelse härmed ansåg sig Riksdagen böra afslå alla sådana

i samband med nämnda fråga väckta förslag, som ej med densamma ägde ett omedelbart sammanhang. Sedan emellertid rösträttsfrågan genom Riksdagens förra året fattade beslut erhållit en förberedande lösning, och det af 1906 års konstitutionsutskott mot förslaget åberopade skäl således icke längre äger samma giltighet, förefinnes för Riksdagen icke anledning att ställa sig afvisande mot ett förslag, hvars principiella riktighet Riksdagen måste erkänna.

Att detta förslag hvilat på en erkänt riktig tanke och är förtjänt af synnerligt beaktande, torde nämligen icke kunna bestridas. Väl är det af vikt, att den i § 24 riksdagsordningen fastslagna grundsats om skyldighet att för röstsedels aflämnande iakttaga personlig inställelse upprätthålles såsom allmän hufvudregel. Men å andra sidan måste det medgifvas, att på grund af ifrågavarande bestämmelse sådana hinder kunna uppstå för rösträttens utövande, att lagstiftaren bör finna angeläget att, såvidt möjligt är, undanröja desamma. Sålunde kunna på vissa orter i vårt land hela grupper af röstberättigade medborgare, t. ex. sjömän och storsjöfiskare, på grund af sitt yrke nästan fullständigt blifva uteslutna från möjligheten att delta i ett till viss dag utsatt riksdagsmannaval. Likaså måste äfven inom andra verksamhetsområden, t. ex. bland järnvägstjänstemän, ett stort antal valmän utöfver hela landet på grund af sin verksamhet i regeln se sig uteslutet från möjligheten att personligen inställa sig vid valtillfället. Det torde icke kunna förnekas, att dessa medborgare äfvensom andra, som hafva verkligt förfall, äga rättmätiga anspråk på att tillfälle, såvidt möjligt är, beredes dem att göra bruk af den rätt, hvaraf de enligt grundlagen äro i besittning, men som de på grund af faktiska förhållanden icke kunna utöfva. Riksdagen finner åtgärder i angifven riktning vara så mycket mera af behovet påkallade, som med det hvilande rösträttsförslagets eventuella antagande ett betydligt större antal valmän, än för närvarande är fallet, skulle se sig beröfvadt sin valrätt, därest den i § 24 riksdagsordningen gifna bestämmelsen oförändrad bibehålles. Under sådana förhållanden har Riksdagen ansett det vara med rättvisa och billighet öfverensstämmande, att det göres till föremål för ompröfning, huruvida icke, med bibehållande af den i nämnda paragraf uppställda hufvudregel med afseende å rösträttens utövande, undantag därifrån i vissa fall skulle kunna medgifvas.

Då, såsom 1906 års konstitutionsutskott jämväl antydde, åtskilliga omständigheter böra tagas under öfvervägande för ett allsidigt bedömande af frågan, huruvida de svårigheter, som otvifvelaktigt äro förbundna med förslagets genomförande, kunna undanröjas, och då ett

grundlagsstadgande uti ifrågavarande riktning torde behöfva fullständigas med en särskild lag angående den ordning, i hvilken vid hinder för personlig inställelse rösträtt ändock kunde få utöfvas, har Riksdagen i frågans nuvarande läge icke kunnat bifalla motionärens förslag, såvidt det afser att redan nu antaga en ändrad lydelse af § 24 riksdagsordningen. Då emellertid Riksdagen af skäl, som ofvan anförts, gillar motionens syfte, har Riksdagen ansett sig böra, i enlighet med hvad motionären alternativt föreslagit, aflåta en skrifvelse till Eders Kungl. Maj:t med begäran om utredning och förslag i ämnet.

På grund af hvad Riksdagen sålunda anført, får Riksdagen anhålla, det Eders Kungl. Maj:t täcktes låta utreda, huruvida och under hvilka villkor undantag må kunna göras från den i 24 § riksdagsordningen gifna bestämmelsen, att rösträtt ej må utöfvas af annan valberättigad, än den, som vid valtillfälle personligen inställer sig, samt för Riksdagen framlägga de förslag, hvartill denna utredning kan gifva anledning.

Stockholm den 22 maj 1908.

Med undersåtlig vördnad.